

Maastricht, 15 juli 2018

Grenseffectrapportage coalitieakkoorden Limburgse gemeenten 2018

De Stichting Geen Grens¹ heeft de Limburgse gemeentelijke coalitieakkoorden 2018-2022 geïnterpreteerd op de beleidsvoornemens die daaruit blijken inzake 'grensoverschrijdende samenwerking'. De inventarisatie geeft geen beeld van hetgeen er daadwerkelijk aan grensoverschrijdende samenwerking plaatsvindt². Uitgaande van deze inventarisatie concluderen wij het volgende:

Conclusies

- a. Slechts in een beperkt aantal gemeentelijke coalitieakkoorden wordt substantieel aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking, te weten: de gemeenten Landgraaf, Maastricht, Heerlen, Venlo en Gennep. Maastricht neemt in haar coalitieakkoord als 'leader firm' verantwoording voor de euregionale aanpak van heel Zuid Limburg. In een groot aantal coalitieakkoorden wordt geen aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking.
- b. Een aantal grote gemeenten, te weten: Sittard-Geleen, Roermond en Weert besteedt in haar coalitieakkoorden nauwelijks aandacht aan grensoverschrijdende samenwerking. Dit is ook het geval bij unieke drielanden-gemeenten als Echt-Susteren, Sittard-Geleen en Vaals.
- c. De grensoverschrijdende samenwerking is sterk geëconomiseerd (economie, bevordering toerisme, infrastructuur enz.). Er wordt weinig aandacht besteed aan grensoverschrijdende sociaal-culturele samenwerking. Ook het belang van buurtaalonderwijs en uitwisseling van scholen, verenigingen enz. krijgt nauwelijks aandacht.
- d. In een beperkt aantal coalitieakkoorden wordt aandacht besteed aan grensoverschrijdende landschapsontwikkeling en natuur. Hernieuwde exploitatie van de IJzeren Rijn en de zinkmijn in Plombières worden afgewezen. Dit geldt ook voor het nog langer open houden van Tihange.
- e. Een visie over de wijze waarop via de twee euregio 's (euregio Rijn-Maas noord en Euregio Maas-Rijn) efficiënter samengewerkt kan worden, ontbreekt.

Aanbevelingen

- a. Versterking euregionaal burgerschap op gemeentelijk niveau.

Zonder kennis van de buurtaal en daadwerkelijke samenwerking c.q. uitwisseling van burgers en hun organisaties is een sociaal-culturele verbondenheid met de Belgische en Duitse burenen niet goed mogelijk. Kennis van de buurtalen en euregionale competenties zijn ook vanuit sociaaleconomisch perspectief zeer belangrijk. De taalgrens mag geen ijzeren gordijn worden. Tussen het nationaal en Europees burgerschap ligt het euregionaal burgerschap!

---

¹ Voor meer achtergrondinformatie: zie www.geengrens.eu

² Zie bijlage 1

- Elke Limburgse gemeente zou structureel middelen ter beschikking moeten stellen ter stimulering van het buurtaalonderwijs (Duits/Frans) in het basisonderwijs en voor grensoverschrijdende samenwerking met, resp. een uitwisseling tussen alle scholen, (jeugd)verenigingen en instellingen uit grensgemeenten. Elke gemeente zou een contactambtenaar (incl. partnerschaps-comité) c.q. subsidieregeling voor grensoverschrijdende samenwerking moeten hebben. Best practices: Brunssum³ en Eurode (zie bijlage 1). Ook zou het denkbaar en nuttig zijn om (gedurende een bepaalde periode) een uitwisseling te realiseren van ambtenaren, die bijv. op het vlak van cultuur en/of andere beleidsterreinen werkzaam zijn, teneinde over en weer meer kennis en begrip te bevorderen. Voor grotere gemeenten is het zinvol om een raads werkgroep De Grens in te stellen. Best practices: Venlo (zie bijlage 1).
- De Parkstadgemeenten zouden moeten deelnemen aan de zgn. Familienkarte van de Städteregion Aachen. Deze grensoverschrijdende gezinspas versterkt de sociaal-culturele cohesie en de euregionale identiteit tussen/van de inwoners van Parkstad Limburg en de Städteregion Aachen. Best practices: gemeente Vaals⁴.

b. Versterking van euregionale instellingen en ondersteuning van de gemeenten.

De euregionale samenwerking tussen Limburg en zijn buurlanden kan veel efficiënter georganiseerd worden. Daartoe zou wellicht één Limburgs-Duitse euregio en één Limburgs-Belgische euregio tot stand gebracht moeten worden. Daar waar wenselijk en noodzakelijk, kan er dan trilateraal samengewerkt worden. De huidige euregio's zouden ten behoeve van Limburgse Gemeenten en hun grensgemeenten elders succesvol verlopen bilaterale projecten moeten initiëren. Wij denken dan aan:

- het project 'Internationaal Junior Raadslid Adviseur' in samenwerking met de Universiteit Maastricht en Hogescholen⁵
- het succesvolle project Grenzhoppers in de grensregio Achterhoek-Borken⁶
- het project 'grensoverschrijdende uitwisseling van gemeentelijke stagiaires'.⁷

Deze projecten moeten tot doel hebben het organiseren van grensoverschrijdende activiteiten voor burgers, het initiëren van partnerschapscomite's of grensnetwerken enz.

c. Versterking van de grensoverschrijdende sociaaleconomische samenwerking.

De grensoverschrijdende sociaaleconomische samenwerking dient bovenregionaal en onder regie van de provincie Limburg te worden georganiseerd. Het betreft dan het grensoverschrijdende openbaar vervoer, kennisinfrastructuur, onderwijs (ROC's, hoger onderwijs), grensinfopunten voor burgers en ondernemingen, grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling enz. Er ligt een voorstel voor een strategisch actieplan: Randstad Zuid-Limburg⁸. Een vergelijkbaar actieplan - samenhangend met het zuidelijke plan - zou ook ontwikkeld moeten worden voor Midden en Noord Limburg.

³ www.brunssum.nl/bestuur_en_organisatie/organisatie_gemeente/Stedenband_Alsdorf

⁴ <http://parkstadactueel.nl/2018/04/30/vaals-grijpt-kans-parkstad-gemeenten-al-jaren-laat-liggen/>
www.staedteregion-aachen.de/familienkarte; www.vaals.nl/gezinspas.

⁵ www.euregio.org/action/projects/item/117/international-junior-councillor-advisor/
www.ru.nl/letteren/@1135603/studenten-raadslid-adviseur-euregio/

⁶ <https://grenzhoppers.eu>

⁷ www.euregio.org/action/news/item/124/euregio-gemeenten-wisselen-stagiaires-uit-over-de-grens/

⁸ Strategisch actieplan: Randstad Zuid-Limburg Een eerste aanzet voor een Stedelijk Netwerk Zuid-Limburg. www.eszl.nl/publicaties/

Overzicht van de beleidsvoornemens over 'grensoverschrijdende samenwerking' in de Limburgse gemeentelijke coalitieakkoorden

Het overzicht van de grensoverschrijdende samenwerking is ontleend aan resp. beperkt tot de beleidsvoornemens in de coalitieakkoorden 2018-2022⁹. Dit overzicht geeft uiteraard geen beeld van hetgeen er daadwerkelijk plaatsvindt aan grensoverschrijdende samenwerking.

a. Drielandengemeenten

Er zijn twee gemeenten in Limburg, Nederland en Europa met een unieke ligging. Dit zijn de gemeenten **Echt-Susteren** (het smalste stukje Nederland) en **Sittard-Geleen**. In de coalitieakkoorden van deze gemeenten met zowel een Duitse als Belgische grens, wordt geen of nauwelijks aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking. Hoe interessanter de grensligging, des te minder men deze benut.

De drielandengemeente **Vaals** staat voor verdergaande samenwerking met andere grensgemeenten (Aken, Plombières). In het coalitieakkoord wordt substantiële aandacht besteed aan grensoverschrijdende milieukwesties, te weten: de kerncentrale Tihange en de ontwikkelingen rondom zinkmijn in het Belgisch grensgebied. De gemeente Vaals vindt dat men ten aanzien van deze grensoverschrijdende punten 'niet altijd zelfstandig aan de lat staat, maar dat men alert moet blijven en zelf én in de verbanden waar men deel van uitmaakt moeten laten zien waar men voor staat'.

b. Grote gemeenten in Limburg

Gemeente Sittard-Geleen

In het coalitieakkoord van de gemeente Sittard-Geleen staat slechts één grensoverschrijdend beleidsvoornemen, te weten: samenwerking in het kader van de veiligheidsregio.

Gemeente Roermond

Het coalitieakkoord van de gemeente Roermond beperkt zich tot één fraaie volzin: 'Roermond zet in op de kansen die (EU)regionale samenwerking ons biedt en heeft daarbij een voortrekkersrol'. Wat deze voortrekkersrol daadwerkelijk inhoudt is niet aangegeven.

Gemeente Weert

De gemeente Weert wil de grensoverschrijdende samenwerking op gebied van toerisme en recreatie intensiveren, aansluiting zoeken bij grensoverschrijdende investeringsprogramma's en benadrukt - zonder verdere uitwerking - dat er steeds meer behoefte is aan grensoverschrijdende arbeid.

Gemeente Heerlen

In het coalitieakkoord van de grensgemeente Heerlen is een substantiële paragraaf over grensoverschrijdende samenwerking opgenomen, te weten: 'De samenwerking met de Euregio en dan met name met de stad Aken vinden wij belangrijk. Voor Heerlen, Parkstad en Zuid-Limburg zit hier enorme sociaaleconomische potentie. Er zijn strategische ontwikkelingen die ons verbinden. Denk aan de beide campusontwikkelingen, het grensoverschrijdend openbaar vervoer en de elkaar aanvullende stedelijke profielen. Ook op het dossier Tihange hebben wij de handen ineengeslagen.

Op deze ontwikkelingen blijven wij samenwerken met het samenwerkingsconvenant Aken-Heerlen uit 2017 als basis. De mogelijkheden van grensarbeid gaan we intensiever promoten onder meer via het Servicepunt Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling en het Grensinfopunt Eurode. Met de scholen werken we samen bij het aanbieden van cultuureducatie, burgerschap, buurtaalonderwijs en internationalisering'.

---

⁹ In de gemeenten Schinnen, Onderbanken en Nuth hebben geen gemeenteraadsverkiezingen plaatsgevonden.

Gemeente Venlo

De grensgemeente Venlo heeft een aantal substantiële paragrafen gewijd aan grensoverschrijdend samenwerken, te weten: 'Euregionaal zijn dan ook, door de intensieve samenwerking met onder andere Krefeld en Mönchengladbach, mooie stappen gezet en nu zal blijken hoe dit concreet vorm krijgt. Samenwerkingsverbanden op het gebied van duurzaamheid, werkgelegenheid, cultuur en toerisme moeten gestalte krijgen.

Het hoofddoel van de Euregio is grensbarrières weg te nemen en grensoverschrijdende samenwerking tussen burger, bedrijven, overheden, onderwijsinstellingen en andere organisaties in het Nederlandse-Duitse grensgebied te bevorderen, en de identiteit van het gebied als samenhangende regio te versterken. Dit geldt overigens ook op het gebied van grensoverschrijdende veiligheid, openbare orde en gezondheid. De werkgroep De Grens heeft hier de afgelopen jaren al goed werk in verricht.

Het bevorderen van de Duitse taal door de scholen is belangrijk. De grensoverschrijdende koppeling tussen opleiding en eerste baan, verbetering van de vreemde talenkennis en de uitdaging om de hoogopgeleide jonge generatie in de Euregio ook op de lange termijnperspectieven te bieden, zijn specifieke kansen voor de Euregio. Wij zoeken de combinatie tussen het euregionaal denken en het behoud van deze generatie voor Venlo. Het GrensinfoPunt kan hier werkzoekenden ondersteuning bieden.

De verbinding als grensstad met het aangrenzende Duitse landsdeel Noordrijn-Westfalen is in verband met het economische verkeer van cruciaal belang. Ook het grote bezoekersaantal vanuit de Duitse regio en de daarbij behorende bestedingen bij de Venlose ondernemers is een belangrijke economische factor. Het is belangrijk dat Venlo deze positie binnen de Euregio verder uitbouwt en hierin een leidende rol gaat spelen. Hier zal de nadruk moeten worden gelegd op intensieve samenwerking en lobbyen van de aangesloten partijen richting de provincie, en de Nederlandse/ Duitse overheden en Brussel. Venlo moet ervoor waken dat deze positie behouden blijft en dient ook ervoor te zorgen dat de daartoe benodigde infrastructuur blijvend kracht wordt bijgezet. Belangrijke opgaven zijn hier bijvoorbeeld de uitbreiding van de overslagcapaciteit (barge- en railterminals), uitbreiding A67 en N270, verdubbeling en elektrificatie van de Maaslijn en realisatie van een goede en snelle spoorverbinding tussen Eindhoven- Venlo-Düsseldorf'.

Gemeente Maastricht

In het coalitieakkoord van de grensgemeente Maastricht wordt op indrukwekkende wijze aandacht besteed aan de euregio. Een korte samenvatting van de beleidsopvattingen over grensoverschrijdende samenwerking:

Maastricht stelt dat de bloei van de hele (Eu)regio ons aller belang is. De steden en provincies vervullen samen een grensoverschrijdende voortrekkersrol. In 2030 wil Maastricht grensoverschrijdend groter en sterker te zijn geworden qua kenniseconomie en arbeidsmarkt, mobiliteit, cultuur en klimaat, energie en landschap.

Samen met partners binnen de Euregio ontwikkelen, uitvoeren en organisatorisch verankeren van een gemeenschappelijke agenda, gericht op de majeure samenwerkingsthema's, te weten:

1. Kenniseconomie en arbeidsmarkt, waaronder:

- Verminderen van grenseffecten (inclusief gezamenlijke lobby), waardoor het makkelijker wordt om aan de andere kant van de grens te gaan werken;
- Intensiveren grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling en het vergroten van loopbaankansen voor studenten en scholieren, zodat zij niet alleen hun eerste maar ook volgende banen in de eigen (Eu)regio vinden;
- Uitbouw van Maastricht International Center;
- Het Rijk betrekken bij lobby voor het slechten van fysieke en bureaucratische grenzen binnen de Euregio, waardoor deze beter functioneert en een directe bijdrage kan leveren aan de 'BV Nederland'.

2. Mobiliteit

- Maastricht is in 2030 een doorgaand internationaal knooppunt in plaats van een nationaal kopstation.

- Euregionale vervoersagenda voor verschillende modaliteiten (fiets, auto, trein, bussen tram) om zo de verschillende vervoerssystemen over de grenzen heen beter op elkaar af te stemmen;
- Verbeteren internationale verbindingen Sittard/Heerlen - Maastricht - Luik - Brussel en Maastricht/ Sittard - Heerlen - Aken- Keulen;
- Realisatie Tram Hasselt - Maastricht op basis van genomen besluiten;
- Samenwerking met Belgische burens om vrachtverkeersproblemen op te lossen.

3. Cultuur:

Door blijvend te investeren in cultuur, als uitwerking van een overkoepelende (Eu)regionale cultuuragenda en in nauwe samenwerking met de provincie, moet hernieuwd elan ontstaan. Maximaal inzetten op een aanvullend en onderling versterkend cultureel aanbod binnen de(Eu)regio, om zo te komen tot een cultureel aantrekkelijke Euregio met daarbinnen Maastricht als bruisende cultuurstad met herkenbaar profiel;

4. Internationale kennisregio Euregio Maas-Rijn:

De slimme, lerende internationale universiteitsstad staat zoals gezegd niet op zichzelf, maar is stevig verankerd in de internationale kennisregio: de Euregio Maas-Rijn. Deze samenhangende en samenwerkende grensoverschrijdende stedelijke agglomeratie heeft binnen een straal van 40 kilometer vijf universiteiten, 150.000 studenten, 250.000 ondernemingen en 11.000 patenten. In 2030 heeft de regio zich internationaal krachtig gepositioneerd dankzij het vliegwiel dat is ontstaan door onbegrensd samen te werken en te investeren in uitstekende verbindingen. In 2030 is Maastricht dan ook een onlosmakelijk onderdeel van één grote stedelijke agglomeratie met één grenzeloze economie en arbeidsmarkt, waaraan vanuit een gezamenlijke Euregionale agenda wordt gewerkt. Deze agglomeratie kan de concurrentie aan met andere grote Europese stedenclusters, zonder haar eigenheid, cultuur, tradities en landschappelijke kwaliteiten te verliezen. Binnen deze grensoverschrijdende stedelijke regio kiezen de steden een eigen profiel. Ook hier geldt: excelleren door te specialiseren, en niet meer door te concurreren

5. Criminaliteit:

Versterking van de aanpak van (grensoverschrijdende) ondermijning op lokaal, regionaal en Euregionaal niveau;

6. Euregionale herkenbaarheid:

Herkenbaarheid bij inwoners van (de resultaten van) een (Eu)regionale samenwerkingsagenda.

Met 'Working on Europe' wil Maastricht zich wereldwijd profileren als de werkplaats van Europa, waar kritische mensen samenkomen voor het debat om Europa beter te maken, voor alle Europeanen.

c. Gemeenten in Zuid Limburg

c.1 Grensgemeenten met Duitsland

Het coalitieakkoord van de gemeente **Brunssum** beperkt zich voor wat betreft de grensoverschrijdende samenwerking tot 'het in euregioverband ontwikkelen van arrangementen om Brunssum in al haar verscheidenheid te ontdekken'. Daartoe zouden diverse partijen de handen zowel op Parkstad- als Euregioniveau ineenslaan. Externe partijen - winkeliers, ondernemers, wandel- en fietsclubs, enz.- zouden meerdaagse arrangementen moeten ontwikkelen'.

De gemeente **Landgraaf** is een van de weinige gemeenten, die in haar coalitieakkoord ruime aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking. Er is een apart hoofdstuk over 'Internationalisering: stedenbanden en euregionale samenwerking', te weten: 'De stedenbanden met Ubach-Palenberg en Andrychow moeten vanaf nu nieuwe impulsen krijgen. Samenwerken binnen Europa op een zichtbare en herkenbare manier voor inwoners waardoor economische en maatschappelijke voordelen ontstaan voor de twee buitenlandse gemeenten en onze eigen

gemeente Landgraaf, is hierbij onze leidraad. Van het college en de ambtelijke organisatie verwachten we dat zij zich in relatie tot deze grensoverschrijdende samenwerking actief inzetten om aan deze Europese samenwerking ook Europese middelen te koppelen. Hierbij denken we niet enkel en alleen aan activiteiten en middelen van en voor de gemeentelijke organisatie. Een actieve betrokkenheid van het Landgraafse bedrijfsleven en de maatschappelijke organisaties is in deze context eveneens relevant. In het bijzonder willen we intensievere vormen van samenwerking met onze Duitse burens in de aangrenzende Kreise. De samenwerking met de Kreis Heinsberg en de daarbij behorende gemeenten, maar ook de Städteregion Aachen zijn belangrijk op de terreinen van economie, landschapsverbetering en toeristische infrastructuur. Om deze samenwerking te bevorderen zal Landgraaf zich actiever opstellen in de Euregio Maas-Rijn'.

De gemeente **Simpelveld** beperkt zich tot onderzoek naar betere wegverbindingen met Aken en de aansluiting van de fietsroute via de Kalkbaan op de Vennbahn in Aken.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Kerkrade** wordt in een paar zinnen 'waarde' gehecht aan het intensiveren van reeds bestaande en succesvolle samenwerking binnen de Euregio vanuit een zelfstandige positie. Ook wil men een adequate lobby opzetten ter realisatie van de Avantis-(spoor)lijn.

c.2 Grensgemeenten met België

De gemeente **Gulpen-Wittem** is vóór meer samenwerking met alle gemeenten in de (Eu)regio als het resultaat van die samenwerking van meerwaarde is voor haar inwoners. Het coalitieakkoord spreekt zich uit voor de sluiting van kerncentrale Tihange en tegen de komst van een zinkmijn in Plombières (B).

De gemeente **Meerssen** noemt in haar coalitieakkoord landschap en toerisme als thema voor grensoverschrijdende samenwerking. Men wil grensoverschrijdende wandel- en fietsroutes revitaliseren. Verder wil men inspelen op mogelijke samenwerking met de Belgische grensgemeenten.

De gemeente **Eijsden-Margraten** besteedt in haar coalitieakkoord een volzin aan grensoverschrijdende samenwerking. Men stelt dat men open staat voor het verdiepen en verder uitbouwen van de (eu-)regionale samenwerking middels het voeren van een stevige regio-agenda op samenwerking.

In het coalitieakkoord 2016 - 2018 (!) van de gemeente **Stein** wordt er slechts op één punt gewag van gemaakt van grensoverschrijdende samenwerking. Men stelt "Naast de versterking van de groene ring zal worden gewerkt aan de verdere positionering van onze gemeente als Grensmaasgemeente. Daarbij wordt ook nog steeds ingezet op een recreatieve verbinding met Belgisch grondgebied waarbij een vaste oeververbinding via een fietsbrug, een waardevolle bijdrage zou kunnen leveren aan de toeristische aantrekkelijkheid van deze route". In het nieuwe coalitieakkoord 2018-2022 is opgenomen: 'De coalitiepartijen spreken zich uit om bestaande samenwerkingen (sub)-regionaal en grensoverschrijdend te versterken en daar waar mogelijk te intensiveren en ziet daarbij kansen in het verder door ontwikkelen van Stein als een zelfstandige gemeente.' Verder wil men een brug over de Maas en het grensoverschrijdend Rivierpark Maasvallei - Wilde riviernatuur in het hart van beide Limburgen - verder ontwikkelen.

c.3 Niet grensgemeenten in Zuid Limburg

De gemeente **Voerendaal** beperkt zich tot één constatering, te weten dat veel inwoners van Voerendaal werken in de (Eu)regio en dat goede verbindingen tussen de kernen en de omliggende stedelijke regio's essentieel zijn.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Beek** ontbreken de grensoverschrijdende thema's enz.

De gemeente **Valkenburg** besteedt in haar coalitieakkoord geen aandacht aan grensoverschrijdende zaken.

d. Gemeenten in Midden en Noord Limburg

De drielandengemeente **Echt-Susteren** besteedt in haar coalitieakkoord op géén enkele wijze aandacht aan grensoverschrijdende samenwerking.

d.1 Grensgemeenten met België

De gemeente **Maasgouw** heeft in haar coalitieakkoord weinig tot geen oog voor het aanpalende buurland België. De enige keer dat grensoverschrijdende samenwerking genoemd wordt is in een paragraaf over toerisme als het gaat over versterken van samenwerking en contacten met toeristische ondernemers en andere overheden.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Leudal** wil men meer aandacht voor euregionale samenwerking en de daarbij horende (financiële) mogelijkheden. Leudal is tegen de reactivering van de IJzeren Rijn spoorverbinding.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Nederweert** wordt geen aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking.

d.2 Grensgemeenten met Duitsland

De gemeente **Gennep** wil letterlijk en figuurlijk grensoverschrijdend aan het werk ('Gennep, grenzeloos goed') perspectiefrijke met de gemeenten (Kreise en Gemeinden) aan de overzijde van de landsgrens. Wat de stimulering van de regionale economie betreft wil Gennep de mogelijkheden om grensoverschrijdend te werken benutten door (meer) gebruik te maken het stagebureau en het project grenzeloos ondernemen. Voor wat betreft buurtaalonderwijs stelt men dat zowel vanuit sociaal perspectief als vanuit economisch perspectief de jeugd in onze gemeente (meer dan nu het geval is) de Duitse taal moet leren. Gennep wil dan ook in de komende jaren het geven van Duits op de basisscholen en in het voortgezet onderwijs stimuleren.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Roerdalen** wordt geen aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking.

De gemeente **Bergen** wil in haar energielandschap Wells in haar beleid inzake windmolens aansluiting zoeken bij de aan Duits grens opgesteld windmolens. Men overweegt om aansluiting te zoeken bij Euregio Rijn-Waal in plaats van deel te blijven uit te maken van Euregio Rijn Maas Noord, omdat men samenwerkt in het Interregproject Dynamic Borders waarin de gemeenten Bergen, Boxmeer, Cuijk, Gennep, Goch en Weeze samenwerken, onder andere op het gebied van agrobusiness, toerisme en het creëren van stageplaatsen.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Beesel** 'ziet men bij recreatie en toerisme ruimte voor uitbreiding en vernieuwing. Men zoekt daarbij verbinding met cultuur, gezondheid en natuurbeleving. Daar- bij ziet men kansen in bijvoorbeeld: benutten gebied langs de Maas, fiets- en wandelroutes, stimuleren kunstroutes, faciliteren komst museum keramisch erfgoed, buitengebieden met extensieve recreatie en met inzet lokale kennis, plan van aanpak toeristisch ecosysteem, samenwerking met Duitse gemeenten, bekijken draagvlak en behoefte camperplaatsen, interactieve informatie over buitengebieden.

d.3 Niet grensgemeenten in Midden en Noord Limburg

De gemeente **Mook-Middelaar** is net geen grensgemeente met Duitsland. In het coalitieakkoord klaagt men over het harder worden van de provinciegrenzen tussen Limburg, Noord Brabant en Gelderland. Er wordt geen aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking met Duitsland.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Venray** wil men de grensoverschrijdende contacten tussen onderwijs en bedrijfsleven en de grensoverschrijdende infraverbindingen richting Duitsland verbeteren. Er is enige aandacht voor de grensoverschrijdende economische samenwerking.

In het coalitieakkoord van de gemeente **Peel en Maas** wordt géén aandacht besteed aan grensoverschrijdende samenwerking.

De gemeente **Horst aan de Maas**. In het coalitieakkoord staat dat het te voeren milieu- & duurzaamheidsbeleid 2018-2022 niet eindigt bij de gemeentegrens, de regiogrens, de provinciegrens, dan wel de rijksgrens. Men wil dat samenwerking tussen Greenport Venlo en onder andere Brainport Eindhoven ook verbonden wordt met de Duitse grensregio vanwege de daar aanwezige kennis en kunde. Verder stelt men: 'als gemeente Horst aan de Maas maken wij onderdeel uit van een groter geheel, van Europa, van Nederland, van Limburg en van onze regio Noord-Limburg. Wij zijn weliswaar een klein radartje, maar we willen wel het verschil maken. We doen dit zelf, maar ook door samenwerkingspartners te kiezen die bij ons passen'.

Bijlage 1

Inhoudelijke reacties ontvangen van gemeenten¹⁰

Eijsden-Margraten

Deze gemeente heeft recent de intensieve samenwerking met Clervaux (Luxemburg) formeel bevestigd,

Meerssen

In deze gemeente werkt een actieve groep burgers al jaren samen met een 11-tal buitenlandse gemeenten in het kader van de “Douzelage”.

Vaals

Het coalitieakkoord van Vaals bevat weinig tot geen info over euregionale samenwerking. Wat niet wegneemt dat Vaals niet verder blijft inzetten op het reeds lopende beleid. Natuurlijk is Vaals als grensgemeente zeer nauw betrokken in euregionale afstemming. Vaals blijft verder deel uitmaken van het samenwerkingsverband Charlemagne AG (met Aken, Städteregion Aachen, Parkstad etc.). Doel daarvan is de ontwikkelingen aan beide zijden van de grens zo goed mogelijk op elkaar af te stemmen, cq. zoveel mogelijk onze inwoners te laten profiteren van dergelijke ontwikkelingen. Daarnaast participeert Vaals o.a. in het project Grensovergang Aken-Vaals, samen met de Stadt Aachen. Doel is het gebied rondom deze grensovergang meer kwaliteit te geven op het gebied van Wonen, Winkelen en Verblijven. Tevens werkt Vaals samen met Aken en Plombières in de ontwikkeling van het Drielandenpunt.

Sittard-Geleen

Wij onderhouden periodiek contact met de Duits buurgemeente Selfkant. In het kader van de Economische Samenwerking Zuid-Limburg en de samenwerking Heerlen-Maastricht-Sittard-Geleen is afgesproken dat er komend jaar een Euregionale Conferentie zal plaatsvinden.

Kerkrade

In het coalitieakkoord is o.a. vermeld dat “.. (door Kerkrade) *‘waarde’ wordt gehecht aan het intensiveren van reeds bestaande en succesvolle samenwerking binnen de Euregio vanuit een zelfstandige positie, ...*”. Voor de gemeente Kerkrade is grensoverschrijdende samenwerking al vele jaren haast een vanzelfsprekendheid, waarbij gezamenlijk en samen met vele andere partners in de drielandenregio Euregio Maas-Rijn, concreet zaken worden opgepakt en gefaciliteerd, juist omdat de grensligging daartoe noopt. De *“reeds bestaande en succesvolle samenwerking binnen de Euregio”* behelst een aantal (langlopende) zaken, als:

- Instandhouding van Europa’s eerste en daarmee oudste formele samenwerking-over-de-grens op het niveau van lokaal, openbaar bestuur, het Openbaar Lichaam Eurode, Kerkrade – Herzogenrath (1998). De brandweerkoppeling tussen een Nederlandse en Duitse brandweerslang, *“home-made”* door de eigen brandweermensen van Kerkrade en Herzogenrath van weleer, spreekt tot ieders verbeelding. En wie kent niet de Nieuwstraat-Neustrasse die medio jaren ’90 van de vorige eeuw is veranderd in één Europese straat. Met Eurode wordt mede op basis van de in 2015 geheel vernieuwde en geactualiseerde visie op de samenwerking enerzijds getracht de hechte banden tussen beide gemeenschappen te continueren door middel van activiteiten en evenementen, daarbij actief gesteund door de (Nederlands-Duitse) Stichting Eurode 2000+. Samenwerking binnen de gemeentelijke organisaties worden tevens hernieuwd aangehaald en verder uitgebouwd. Anderzijds blijft Eurode voor beide gemeentebesturen en gemeenschappen een bakermat en ‘proeftuin’ voor

---

¹⁰ Deze reacties zijn ontvangen nadat de Gemeenten per brief verzocht is om actie/activiteiten/projecten waarvan geen gewag is gemaakt in het coalitieakkoord alsnog aan de Stichting Geen Grens op te sturen. Stand van zaken 15 juli 2018

nieuwe ideeën en ontwikkelingen voor wat betreft grensoverschrijdende samenwerking. De Eurode-leus luidt: *“Europees denken, regionaal handelen en lokaal actief zijn”*.

- Boegbeeld voor de samenwerking is het in 2001 geopend Eurode Business Center (EBC). Het eerste grensoverschrijdend bedrijfsverzamelgebouw dat óp de grens is gebouwd en Nederlands-Duits eigendom is van o.a. Kerkrade en Herzogenrath. Dit gebouw is uniek in zijn soort en heeft één adres in twee landen, huisvest een 90-tal bedrijven en heeft reeds vele jaren een wachtlijst. Dit gebouw heeft weliswaar een hoge symbolische waarde, maar deze is voor beide gemeenten (Kerkrade en Herzogenrath) inmiddels een vanzelfsprekendheid geworden. Het EBC is voor de eigenaren gaandeweg de plek geworden waar grensoverschrijdende samenwerking concreet zijn beslag dient te krijgen. Zo zijn er, buiten bedrijfseconomisch en commercieel georiënteerde ondernemingen, een groeiend aantal zaken gehuisvest die een grensoverschrijdend karakter c.q. Europees karakter dragen, zoals een politie/Polizei post, het ambtelijk secretariaat van Eurode, de zetel van de Stichting Eurode 2000+, diverse terugkerende activiteiten zoals de maandelijks, Nederlands-Duitse spreekdagen voor de grenspendelaar/grensbewoner en vinden er grensoverschrijdende ontvangsten/bezoeken plaats. Om verder concreet invulling te geven aan het Europees karakter van het gebouw, ligt de nadruk steeds meer op het uitbreiden van de huisvesting van zoveel als mogelijk grensoverschrijdende samenwerkingsstructuren in het kader van euregionale grensoverschrijdende, publieke dienstverlening:
- Het Grensinformatiepunt “Aken-Eurode” is met de locatie in het EBC sinds 2012 het eerste grensinfopunt in zijn soort en kent een tiental partners uit de drie landen uit de Euregio Maas-Rijn. Dagdagelijks kunnen hier grenspendelaars, gepensioneerden, studenten, werknemers en -gevers en overigen terecht met grensoverschrijdende vragen over belastingen, sociale zekerheid, ziekenfonds, pensioen, studeren in het buitenland, emigratie etc.. Na de opening van de GIP-locatie in Aken is het aantal grensinfopunten langs de hele Nederlands-Duitse grens en ook langs de Nederlands-Belgische aanzienlijk toegenomen. Aanleiding was zeker het grote succes vanuit Aken-Eurode. Voor de ‘levensvatbaarheid’ achtte men in eerste instantie een aantal van 3.800 adviezen jaarlijks zouden moeten worden afgegeven. Nu dit aantal al vele jaren ruim boven 6.000 adviezen ligt, kan met recht worden gesteld dat deze voorziening in de grensoverschrijdende advies- en informatiestructuur in een grote behoefte voorziet. Samenwerking met de grensinfopunten in Maastricht, Mönchengladbach, Enschede-Gronau en anderen locaties, groeit langzaam uit tot een dekkend netwerk van grensinfopunten langs de grenzen van Nederland.
- Daarnaast is door Kerkrade enige jaren geleden gestart met gesprekken en voorbereidingen voor een grensoverschrijdende structuur op het gebied van grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling zodat met een dergelijke structuur -complementair aan de dienstverlening vanuit de grensinfopunten- de integratie van één euregionale arbeidsmarkt zou kunnen worden bevorderd. Samen met vele partners in binnen- en buitenland zoals UWV, Arbeitsagentur Aachen-Düren, WSP-Parkstad, Jobcenter Städteregion Aachen, Sociale Zaken-Maastricht-Heuvelland en ITEM (universiteit Maastricht), is Kerkrade hostingorganisatie van de Service Grensoverschrijdende Arbeidsbemiddeling (SGA), die in de opstartfase mede mogelijk is gemaakt door de Provincie Limburg. Een SGA-team van specialisten op het gebied van grensoverschrijdende arbeidsbemiddeling opereert dagelijks vanuit het EBC én werkt zeer nauw samen met het aldaar gehuisveste grensinfopunt. Inmiddels zijn al vele honderden mensen duurzaam bemiddeld-over-de-grens en worden er inmiddels ook al op andere plaatsten naar voorbeeld van de locatie in het EBC, SGA’s opgericht (Maastricht), dan wel bestaande voorzieningen verder uitgewerkt (Enschede-Gronau).
- Tevens is Kerkrade direct betrokken bij de verlening van de zgn. Martin-Buber plaquette, die jaarlijks door de Stichting Euriade wordt uitgereikt aan een internationaal bekend persoon die zich inzet voor de dialoog tussen mensen. Personen als Herman van Veen, Von Weizäcker,

Gorbatsjov, Kasparov en 2018 Paul van Vliet, zijn slechts enkele personen die deze prestigieuze onderscheiding al hebben ontvangen. Om de dialoog onder de jeugd te bevorderen vindt parallel aan de uitreiking van de plaquette, "Jeugd in Dialoog" plaats. Ongeveer 100 jongeren uit de hele wereld komen dan bij elkaar en beleven vanuit Kerkrade-Herzogenrath de Euregio Maas-Rijn als gastregio met als hoogtepunt het dialoog tussen hen en de degene die in dat jaar de onderscheiding ontvangt.

- Kerkrade als grensstad bij uitstek, zit niet stil en verandert mee, ook internationaal. De leus die voor Eurode geldt, geldt onvoorwaardelijk ook voor Kerkrade. De grensoverschrijdende attitude is er een die gekenmerkt wordt door het uitgangspunt om vanuit een gemeenschappelijk, grensoverschrijdend belang sámen met andere binnen- en buitenlandse partners te werken aan concrete stapjes voorwaarts en op die manier "Europa" van beneden naar boven, vorm en inhoud te geven.

Venlo

Aan het begin van de vorige raadsperiode, in november 2014, heeft de gemeenteraad van Venlo besloten het thema grensoverschrijdende samenwerking als het belangrijkste raadsthema (A dossier) te benoemen en het zelf te ontwikkelen. Daarvoor heeft de raad een raads werkgroep 'de Grens' ingesteld¹¹. Deze raads werkgroep bestaat uit leden van alle fracties. Ze heeft als opdracht mee gekregen om in deze raadsperiode een strategische notitie uit te werken waarin wordt vastgelegd op welke wijze de gemeente(raad) in de komende raadsperiodes de grensoverschrijdende samenwerking verder vorm kan geven.

De raads werkgroep heeft in de afgelopen drie jaar nadrukkelijk in deze relatie geïnvesteerd met verbluffende resultaten: De deuren zijn open gegaan op verschillende niveaus. Met Krefeld bestaat al sinds ruim 50 jaar een stedenband die tot voor kort een bescheiden bestaan kende. Met het initiatief voor de raads werkgroep en de uitkomst van de gemeenteraadsverkiezingen (Kommunalwahlen) zijn aan Krefeldse zijde deuren opengegaan die geleid hebben tot een aanvulling op het bestaande stedenbandconvenant.

Eind december 2015 werd een aanvullend convenant getekend waardoor ook op politiek niveau de weg vrij werd gemaakt voor samenwerking. Het resultaat daarvan is een gezamenlijke politieke werkgroep die onderwerpen en thema's agendeert die voor beide steden van belang zijn zoals een conferentie over duurzaamheid of de realisatie van een rechtstreekse OV verbinding tussen de beide steden. De gezamenlijke politieke werkgroep wordt afwisselend voorgezeten door de beide burgemeesters en komt vier keer per jaar bijeen. Het beleid is in november 2017 geëvalueerd¹².

Op basis van deze evaluatie heeft de raad van de gemeente Venlo in november 2017 besloten om:

1. de strategische agenda van de raads werkgroep de Grens, Duitsland voor Venlo een lokaal thema vast te stellen.

2. het concept van een Duitsland Nederlande Huis verder te ontwikkelen.

3. de aandacht voor Duitsland structureel in de organisatie te verankeren en daarvoor een bedrag ter grootte van € 80.000 in 2018 oplopend tot € 180.000 in de jaren te alloceren ten behoeve van de ondersteuning van de grensoverschrijdende samenwerking met een claim in de kadernota.

4. jaarlijks in de maand maart de ontwikkelingen in de grensoverschrijdende samenwerking te monitoren.

5. de werkzaamheden van de raads werkgroep de grens in de komende raadsperiode te continueren.

---

¹¹ www.youtube.com/watch?v=oYmsljuys4o

¹² <https://api1.ibabs.eu/publicdownload.aspx?site=Venlo&id=51d27dd7-30cc-4777-8276-6de0ce079492>